

NORGES HØYESTERETT

Den 13. september 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-01772-A, (sak nr. 2012/956), straffesak, anke over dom,

A (advokat Frode Sulland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Geir Fornebo)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergsjø**: Saken gjelder straffutmåling for legemsfornærmelse med døden til følge.
- (2) Nordland statsadvokatembeter tok 29. mars 2011 ut tiltale mot A for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd jf. andre ledd andre straffalternativ. I grunnlaget heter det:

"Fredag 23. april 2010 ca. kl 23:15 i -----veien -- i X, lugget og/eller slo og/eller sparket han B slik at han fikk håravfall og hudavskrapninger i hodet og andre steder på kroppen. Han klemte rundt halsen til B og/eller presset armene mot brystkassen slik at åndedrettet ble forhindret og B døde. "

- (3) Ofoten tingrett avsa 24. mai 2011 dom med slik slutning:

"A, født 24.03.1978, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første og annet ledd annet straffalternativ til fengsel i 3 – tre – år.

Til fradrag i straffen kommer 111 dager for utholdt varetekt.

A dømmes til innen to – 2 – uker fra forkynnelsen av dommen å betale erstatning til C for gravferdskostnader med kr 35.000,- – trettifemtusen kroner – og oppreisningserstatning med kr 75.000,- – syttifemtusen kroner –.

Saksomkostninger ilegges ikke."

- (4) A anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og erstatningen. Hålogaland lagmannsrett avsa 22. desember 2011 dom med slik slutning:

1. **A, født 24.03.1978, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første og annet ledd annet straffalternativ til fengsel i 3 – tre – år.**
2. **Til fradrag i straffen kommer 111 dager for utholdt varetekt.**
3. **A dømmes til å betale erstatning til C for gravferdskostnader med 35 000 – trettifemtusen – kroner og oppreisningserstatning med 60 000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to uker etter forkynnelse av dommen.**
4. **Saksomkostninger ilegges ikke."**

- (5) A anket til Høyesterett. Prinsipalt anket han over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, noe som senere ble endret til å gjelde saksbehandlingsfeil på grunn av mangelfulle domsgrunner. Subsidiært ble straffutmålingen angrepet. I beslutning 15. juni 2012 fremmet Høyesteretts ankeutvalg anken for så vidt gjaldt straffutmålingen, mens den for øvrig ble nektet fremmet.

- (6) *Jeg er kommet til at straffen må settes noe ned.*

- (7) Saken har sitt utspring i en fest i et bolighus i X 23. april 2010. A bodde selv i en leilighet i andre etasje, men var utover ettermiddagen og kvelden på besøk hos naboen i kjellerleiligheten. Foruten A, fornærmede B og eieren av kjellerleiligheten, var også andre til stede i perioder. Festdeltakerne var til dels beruset, og det oppsto etter hvert dårlig stemning og et basketak. Om grunnlaget for domfellelsen uttaler lagmannsretten:

"Lagmannsretten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at A utøvde legemsfornærmelser overfor B under basketaket i gangen, både ved å lugge B, som A har erkjent, og ved andre fysiske tildragelser som slag og holding mens B kjempet mot."

- (8) Lagmannsretten har ikke funnet det tvilsomt at A var "fullt klar over at han ved å bl.a. slå, lugge og holde B nede på gulvet tross motstand utøvde vold mot han". Videre uttaler lagmannsretten:

"Lagmannsretten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at A under basketaket ble liggende på gulvet med B på rygg noe over seg og med en eller begge armene rundt halsen på B. Dette grepet holdt han over flere minutter, til B ble kvalt."

- (9) Lagmannsretten utdyper dette slik:

"Det vises særlig til at A utøvde betydelig vold mot B over et lengre tidsintervall, herunder holdt fast et halsgrep med armen i flere minutter. Det fremstår som opplagt at A med dette stengte Bs luftveier med de komplikasjoner dette alltid vil medføre. Det er ingen grunner til at A ikke skulle evne å oppfatte at Bs liv da var i fare."

- (10) A er altså for dette forholdet domfelt for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd jf. andre ledd andre straffalternativ. Sistnevnte bestemmelse hadde på det aktuelle tidspunkt en strafferamme på fem års fengsel – en ramme som ble

utvidet til seks år ved lov 25. juni 2010 nr. 46. De straffbare handlingene er begått mot slutten av straffskjerpelsesperioden fra 19. juni 2009 til 25. juni 2010. Om dette heter det i Rt. 2010 side 1340 avsnitt 14:

"Straffen skal derfor i utgangspunktet fastsettes i tråd med praksis før sistnevnte lovendring. Imidlertid må det ved vurderingen av straffenivået tas hensyn til at Høyesterett har lagt til grunn at det skal skje en gradvis straffskjerpelse i mellomperioden fra lovens vedtakelse og til loven trer i kraft. Denne mellomperioden er nå vesentlig forkortet, og det må ha som konsekvens at den gradvise skjerpingen av straffenivået må gjennomføres raskere enn hva som hadde blitt resultatet om strafferammene i straffeloven 1902 ikke hadde blitt forhøyet, jf. HR-2010-1851-A avsnitt 14."

- (11) Disse retningslinjene må legges til grunn også i vår sak.
- (12) Forarbeidene til straffeloven 2005 gir ingen konkrete anvisninger om straffenivået for legemsfornærmelser – kroppskrenkelser – med døden til følge. I Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) gir imidlertid departementet generelt uttrykk for et ønske om skjerpet straff for grov vold. Om kjerneområdet for den voldsutøvelse det foreslås skjerpet straff for, heter det på side 171:

"Det karakteristiske ved den vold departementet særlig ønsker å ramme med strengere straff, er at den er uprovosert, ofte utøvet i ruspåvirket tilstand, mot tilfeldige personer som oppholder seg i det offentlige rom. Den uprovoserte gatevolden er altså i kjernen av den voldsutøvelse det foreslås skjerpet straff for."

- (13) For å bringe straffen opp på de ønskede nivåer så snart som mulig, ble blant annet bestemmelsene om legemskrenkelser i straffeloven 1902 endret ved lov 25. juni 2010 nr. 46. Heller ikke forarbeidene til denne lovendringen sier noe uttrykkelig om legemsfornærmelse med dødsfølge, se Prop. 97 L side 33–34. Men det generelle ønsket om skjerpet straff for grov vold gjentas.
- (14) Rettspraksis gir relativt få holdepunkter for straffutmålingen i vår sak. Dommene om legemsfornærmelse med døden til følge er til dels gamle, samtidig som de gjelder mindre grove overtredelser. I Rt. 1987 side 1030 ble straffen satt til 120 dager betinget fengsel, mens domfelte i Rt. 1994 side 1240 fikk 120 dager ubetinget fengsel for overtredelse av straffeloven § 228 andre ledd andre straffalternativ. Den betydelige skjerpningen av straffen for voldsforbrytelser de siste tiårene gjør at disse dommene ikke gir særlig veiledning i dag.
- (15) Etter mitt syn er det flere holdepunkter å finne i nyere rettspraksis om legemsbeskadigelser med dødsfølge. Jeg nevner Rt. 2010 side 1340, der straffen ble fem års fengsel. Domfelte forårsaket fornærmedes død ved å tildele ham ti harde slag mot ansikt og hode. Forholdet i den saken fremstår som klart grovere enn de straffbare handlinger som A er domfelt for. En viss interesse har også Rt. 2011 side 863, som gjaldt straffutmåling for blant annet å ha forlatt noen i hjelpeløs tilstand, jf. straffeloven § 242. Tre personer sloss med en mann som kom seg fri og løp ut i en elv med klærne på. De tre så at mannen svømte ute i elven uten å hjelpe ham opp eller tilkalle hjelp, og de forlot stedet uten å foreta seg noe mer. Mannen druknet. Høyesterett fant at fengsel i to år og seks måneder var en passende straff.

- (16) Hverken forarbeider eller rettspraksis gir altså uttrykk for noen norm for utmåling av straff i saker om legemsfornærmelser med dødsfølge. Saksfeltet egner seg også dårlig for slik normering: Sakene er så vidt forskjelligartede at straffen nødvendigvis må variere innenfor et stort intervall. I enkelte tilfeller ligger dødsfølgen nært opp til det man i dagligtale omtaler som hendelige uhell, mens andre forhold grenser mot forsettlig drap. Straffutmålingen i den enkelte sak må derfor bli konkret.
- (17) Med dette som utgangspunkt går jeg over til å vurdere hvilken straff som er passende i denne saken. Lagmannsretten har som nevnt lagt til grunn at A "utøvde betydelig vold mot B over et lengre tidsintervall, herunder holdt et fast halsgrep med armen i flere minutter". Etter mitt syn beskriver lagmannsretten her en grov og farlig legemsfornærmelse. A har utøvd vold over tid, noe som tilsier en strengere straff enn dersom det var tale om en enkeltstående impulshandling. Av lagmannsrettens dom fremgår at B hadde en alkoholkonsentrasjon i blodet på 2,6 promille på dødstidspunktet. Dette vil vanligvis være ledsaget av en betydelig grad av påvirkning, noe som ifølge lagmannsretten "forsterker inntrykket av at B var ute av stand til å forsvare seg". Også det har en viss betydning i skjerpende retning.
- (18) Saken gjelder ikke uprovosert vold i det offentlige rom, og vi er dermed utenfor kjerneområdet for den straffskjerpelsen som jeg har gjort rede for. Imidlertid må lovgivers generelt uttalte ønske om skjerpet straff for grov vold vektlegges også i tilfeller som dette. Grovheten i den straffbare handlingen tilsier at det her utmåles en streng straff.
- (19) Når det gjelder As subjektive forhold, legger jeg en viss vekt på at han i forkant av den fatale episoden "ga uttrykk for å ville utøve vold". Voldsutøvelsen var videre så vidt alvorlig og langvarig at dødsfølgen måtte fremstå som en nokså nærliggende mulighet for A, men uten at han av den grunn avsto fra de straffbare handlingene.
- (20) Både tingretten og lagmannsretten har satt straffen til ubetinget fengsel i 3 år. Etter en samlet vurdering har jeg kommet til at dette er et riktig utgangspunkt i denne saken. Siden lagmannsretten avsa sin dom, har det imidlertid gått nærmere ni måneder. En vesentlig årsak til dette er at As anke ble liggende ca. fire måneder ubehandlet hos politiet før den ble videresendt til statsadvokatembetet. Som aktor mener jeg at dette må få betydning for straffutmålingen, og jeg finner at fengselsstraffen bør settes til fengsel i to år og ni måneder.
- (21) Spørsmålet er så om det foreligger formildende omstendigheter som tilsier at deler av fengselsstraffen bør gjøres betinget. Slik jeg ser det, må As helsemessige problemer vurderes på fullbyrdesstadiet. Selv om det ikke foreligger en klar rehabiliteringssituasjon, legger jeg noe vekt på at A i ettertid har grepet fatt i sine rusproblemer. Det har etter mitt syn også en viss betydning i formildende retning at han ble igjen på åstedet og forsøkte å gjenopplive B. Han har prøvd å gjenopprette den skade som hadde skjedd og utvist anger. På denne bakgrunn bør seks måneder av straffen gjøres betinget.
- (22) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 9 – ni – måneder. Fullbyrdelsen av 6 – seks – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

- (23) Dommer **Indreberg:** Jeg er enig med førstvoterende i at fengselsstraffen bør fastsettes til to år og ni måneder, men kan – i motsetning til ham – ikke se at det er grunnlag for å gjøre noen del av straffen betinget. Domfeltes forhold i tilknytning til og like etter den straffbare handling er etter mitt syn hensyntatt ved fastsettelsen av fengselsstraffen. Det var også denne tilnærmingen lagmannsretten benyttet. Jeg kan heller ikke se at det for øvrig foreligger forhold som tilsier at en del av fengselsstraffen bør gjøres betinget.
- (24) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Bergsjø.
- (25) Dommer **Øie:** Likeså.
- (26) Dommer **Tjomsland:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Indreberg.
- (27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 9 – ni – måneder. Fullbyrdelsen av 6 – seks – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

Riktig utskrift bekreftes: